

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 101523

ШКОЛСКИ ЛИСТ

ЗА ГОДИНУ

1880.

ГОДИНА XII.

УРЕДИО И ИЗДАО

Никола Ђ. Рукићевић.

СОМБОР,

Штампа Ф. Вигерман

1880.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Универзитет
Нови Сад
1965

САДРЖАЈ.

	Страна.
Народна школа и њен задатак од В.	1. 17.
Образовање женскиња од Нике Грујића	4. 34.
Уредба за мировину срп. нар. учитеља и потпору њихових удовица и сирота	21. 38. 72. 86.
Најцелисходнији метод за учење писања и читања од В.	33.
Седница нар. цркв. школског савета од 16 јан.	49.
Мњење управитеља учитељске школе у Сомбору о наставном плану кр. уг. министарства просвете од 29. јуна 1879., поднето школском савету	52.
Шта сада са вишим девојачким школама ?	65.
Вежбање слуха и говора од В.	69. 83. 98.
Кад треба дете да пође у школу од дра Ђ. М.	81.
Седница нар. цркв. школског савета од 23. фебр.	97.
Старешине и исовке од * *	102.
Више образовање женскиња у Енглеској	103.
О упливу школе и васпитања на народ од * *	113.
О простој и разгранатој реченици од Св. Милетића	114.
Међународни педагошки конгрес г. 1880.	118. 324. 341.
Дечије игре од Светозара Арсенијевића	121.
Значај српске народне школе од В.	129. 148.
Највиша задаћа школе по Керу од В. Красића	131. 151. 166. 184.
Ред у народној школи од П.	134.
Обртничке школе у Русији	135.
Седница нар. цркв. школског савета од 8. и 9. маја	145.
О механизму у школ. настави од проф. дра В. Бакића	161. 180. 197. 214. 232.
Фреблова идеја или забавишта по дру Ј. С. од М. Т. Ф.	169.
Предлог за нову уредбу о срп. нар. школама	177.
Предлог за нову школску уредбу пред анкетном комисијом	193. 209. 227.
Статистички подаци о учитељској школи сомборској за 1879—80	235. 245.
Биће и важност фребловог забавишта од М. Т. Ф.	241.
Српска учитељска школа у Карловцу	244.
Спремајмо синове за учитеље и свештенике! од В.	257.
Неколико речи коровођама од Д. Блажека	262.
Закладе уз срп. учит. школу сомборску	264.
Књиге, које ће се употребљавати г. 1880/1. у учитељској школи у Сомбору	264. 286.
Ко треба да предаје науку вере у срп. нар. школама? од В.	273. 289.
Један поглед на данашње народне умотворине наше околине, и како може школа на њих да упливине. Од Св. Арсенијевића	276. 292.
Содница нар. цркв. школског савета од 4. и 5. септ.	286. 294.

Реченица по науци Стјуарта Мила од Ем. Мк.	305.
Из школских уредаба од * *	309.
Седница нар. цркв. школског савета од 9. 10. 11. окт.	320, 328.
Извод из извештаја гл. шк. референта о учитељским школама	321, 337, 355.
Нови добротвор србске народне школе	353.
Извод из извештаја гл. шк. референта о вишим дев. школама	357, 377.
Зашто се српска омладина не одаје учитељском звању од М. . . . а	372.

Природне науке.

О хемисферама мана 7. Биљка и земља 23. Разделене људи у расе 23. Француска академија 24. Електрична светлост 39. Локиер о хемичким елементима 56. О наслетству и расту телесних и душевних особина од * * 74. 87. Човек у предисторијском добу 105. Начело узајамне помоћи 122. Колику топлоту може да поднесе човек? 122. Вештачки дијамант 123. Њутнов закон привагаије 136. Свеза између пустине житељства и смртних случајева 137. Бројане житељства 137. Улив притиска ваздушног на жива створења 154. Дивљи архватски амел 170. Улив непрекидне сунчане светлости на биље 186. Употреба салицилне киселине 278. Фотофон 313.

Књижевни прикази.

Од **Н. Ђ. Вукићевића** : *Pedagogija od Basarička* 190. 203. Буквар за српске основне школе 282. Читанка за други разред 363. 381.

Од **М. Петровића** : *Робинзон Крузе* 12. *Деција забава у слици и речи* 12. *Шарени свет за малу децу* 12. *Народни леџник* дра М. Јовановића I. 30. *Децији јади* дра Н. Петровића 43. *Најважнији пропаласци* С. В. Поповића 46. *Шта природа деци приповеда* Г. М. Матића 59. *Поступак при настави у десетичним разломцима* Св. Милетића 59. *Бимнастичне ире* Ђ. Глибоњског 79. *Zor-na obika Milana Kobali* 93. *Животи и дела врених Срба* Посмиковића 109. *Узутство к предавању познавања природе* С. Коњевећа 109. *Скupi земљошених резултата* А. Поповића 127. *Vezérkönyv a magyar nyelv tanítására* 140. *Село Злоземица и учитељ* Миливоје М. Ђ. Милићевића 141. *Српски ичелар* Ј. Живановића 142. *Народни леџник II* 157. *Ustav M. Vukovića* 158. *Узутство за наставу у рачуњу* А. Вуковића I. 174. II. 316. *Одабране народне песме* 174. *Употреба руске рачуналне* М. Нешиковића 204. *Босиле чика Стеве* 222. *Знаменити Бокељи* Т. К. Поповића 222. *Збирка рачунских примера* Св. Милетића 253. *Помоћ у нужди и опасности* И. В. Поповића 253. *Познавање и неовање човечијег тела* Св. Милетића 269. *Народни леџник III* 269. *Домаће животиње* М. Нешиковића 301. *Систем земљоделске наставе* П. Т. Тодоровића 314. *Немачки буквар* С. В. Поповића 315. *Сто прича* Л. Поповића 333. *Наука о земљоделству* дра Ђ. Радића 333. *О школским клупама* дра Ј. Куржеља 348.

Од **С. Арсеновића** : *Писатка* С. Чуџурица 29.

У сваком броју: Школске вести. Разно. Некролог. Промене у школству. Упражњена учитељска места.

WWW.UN

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

БРОЈ 1. У СОМБОРУ 1. ЈАНУАРА 1880. ГОД. XII.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 1. и 15. у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор. За огласе плаћа се први пут од реда 5 нов., други пут 3 нов.

ЋАРОДНА ШКОЛА И ЊЕН ЗАДАТАК.

У данашњем напредном времену постала је народна школа веома важна чињеница у општинском и народном животу. Родитељи и пријатељи човечаства од ње се надају срећи и напредку младога нараштаја; државна законодавства доносе о школама законе и старају се, да се школе у добар ред доведу; народи и вероисповеди настоје, да школе у својој власти задрже и да своје школе поставе у подишно добро стање, па да им државна власт ниучему замерити неможе. У опште се држи, да ће будућност бити онога, чија је сада школа и да будућност свакога народа зависи понајвише од школа, у којима се младеж васпитава.

На као што се за школу заузимају и отимају сви у данашње време више него икада, тако се и стављају велика захтевања на школу, иште се, да се у њој многи и разноврстни послови са успехом врше, да би деца што више знања у школи прибавила и за грађански живот што способица постала. Том приликом ретко се пита: може ли се све то са успехом свршити, што се прописује, да се у школи учи? је ли то све за децу у правом смислу корисно и према добу и узрасту њиховом удешено? Хоће ли све то допета од-

товарати правом задатку народне школе и благостању и напредку потоњих нараштаја ?

Пре десетак година пребациваху многи народној школи, да се у њој много учи из науке вере, а ето сада баш они, који томе противни беху, стављају школи у дужност многе и разноврстне задатке, које школа није у стању свршити, а да се неогрени о саму дечију природу, претоваравајући децу разним и тешким наукама и вежбајући само хладни разум дечији пре времена и преко сваке мере.

Има људи, којима није доста што се у обичној народној школи уче основна реална знања, него би желели, да се у њој предају науке као такове, и по успеху у природним наукама, у геометрији, у завршеним рачунским задаћама, у науци о чувању здравља, у земљопису, историји и у туђим језицима преућују ваљаност школе и учитеља, а неки би желели, да се још и геологија, неогнозија, астрономија и друге многе науке у народној школи уче.

Покрај таквих захтева није чудо што и учитељи еву бригу полажу око тога, да им ученици у тим великим и омиљеним наукама што већи и сјајнији успех покажу, па бринући се око тога занемарују често и сама она основна знања и вештине, што их школа пре свега дечи дати и у којима децу подпуно добро извежбати мора; а притом се и само васпитање дечије под теретом нагомиланих наставних послова често пре небрегава, запоставља и за маловажно држи.

Већ се јако опажа, да се баш у оним земљама, где се народна школа у новије доба многим учењем разноврстних наука бави, међу одраслима људма, који из таквих школа изиђоше, опажају знаци незадовољства, чежње за уживањем и превратне мисли и дела, која на пропаст породице и друштва грађанског

служе. Па онда злуреди људи прстом упиру на школу и веле: Ето то је све учинила школа и просвета народна !

Према таким појавима намећу нам се питања : Шта је задатак народне школе ? и како треба да врши у садањем времену народна школа свој узвишени задатак.

Г.

Главни задатак народне школе је добро васпитање младежи т. ј. сугласно са природом детињом складно и постепено развијање телесних и душевних снага са особитим обзиром на образовање религиозно-моралног карактера.

Образовање религиозно-моралног карактера младежи школе је дакле она узвишена мета, којој треба да тежи и за коју треба да се одушевљава сваки учитељ, старајући се око тога, да се ученици његови тој мети све већма приближују, па да по времену постану у сваком погледу честити и ваљани људи.

Нека дакле сваки учитељ своју пажњу на то највећма обраћа, да ученици његови буду старијима послушни, мирољубиви, сложни у добру, искрени, поштени, вредни и радени, чуварни, пуни љубави к Богу и ближњима својима, поштовачи доброга реда, одани својој породици, свом роду, отачаству и својој вери и цркви, и ревнитељи свега, што је у животу и у друштву добро, поштено, общтекорисно и племенито !

Не састоји се дакле главни задатак школин у учењу, него у васпитању.

Школа је пре свега васпиталиште, па тек онда училиште.

Васпитање је цјел, која се у школи постићи има, а настава је само једно од најважнијих средстава, које се у школи за постигнуће те узвишене цјели

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

употребљавати мора. То је пред очима имао славни Амос Коменски, кад је назвао школу освећеним храмом човечаског образовања !

То је пред очима имао отац новије педагогије Песталоције, кад је захтевао, да се у школи све снаге дечије складно и сугласно са природом развијају ; да се у њој ум, срце, воља и радена снага младежи бржљиво вежба, а све са обзиром на право опредељење човеково у животу.

Ако пада, то је особито данашњим даном нужно, да се наглашује на све стране, да је васпитање главни задатак школи, а настава да је само средство, којим се тај васпитни задатак најбоље у народној школи постизава.

В.

ОБРАЗОВАЊЕ ЖЕНСКИЊА.

Од НИКЕ ГРУЈИЋА.

Данас неможе више нико са челенке свецке руком потребе и нужде написану златну ставку избрисати, која вели: „Само свеопште образовање народа оспособљава га за развитак своји морални и материјални одношаја, за позив грађански, и даје му преимућство у разним борбама.“ Тим путем крени му се положај, утврђује благостање.

Красна је то а сведневна опомена не само малим народима, већ и целом човечанству: јер само образован човек узвишује се над страстима. И само их као такав побеђује, пошто је кадар схватити красоту положаја човечијега у свету и уживати племените врлине са одушевљењем и радошћу.

Необразованом човеку врлина је терет. Но и то ваља имати на уму, да људи несмеју

остати и застати на једном месту; песмеју никад помислити, да су већ до таког ступња узвишености дошли, па да им не треба даље.

Висна човечанске моралне лепоте недогледна је и увек ленија, дух нам ваља увек да је красију замисља и за њом тежи, јер свако застајање је патражњост, па дање са моралне висине.

Наша изрека ваља да је: „Позорно напред!“

Док је светлости и света, биће запуштених поља, биће нужде, да се снаге развијају и оспособљавају за крчевину. На једном се месту људи уздижу, а на другом падају, било усљед природних појава, било усљед људског насиља.

Сваки народ пак има у себи снаге, да се може напредно развити; али га ваља пробудити.

Несрећа је то велика по један народ, кад му тек поједини синови добију свестрано образовање, а он сам остаје у првобитности. А није ни тамо много постигнуто, да се маси народа даде тек само појам о књизи, писму и почетништву у рачуну. Са овим се у магли тек назире сунце.

Образовање целокупног народа састоји се у томе, да му се животу даде моралан темељ; а овај се постизава тиме, када се у школи дотле учи, док не добије снагу, да може сам радити и сам себе унапређивати и усавршавати.

Деца дакле несмеду изаћи пре из школе т. ј. напустити школу, док се ненауче размисљати, да могу у сведневном животу истинити пут наћи, по ком ће се управљати.

Но ми врло добро и то знамо, да школа није кадра све оно учинити, што би требало, па да дођемо до цели.

Нама је познато, да баш оно, што школа мисли најбоље у детету створити, домаћи фактори не само да разоре то, већ баш на зло обрну.

Колико је матера својим несмисленим радом, саветом и одбраном било узрок пропасти дечијој! Колико их је са мажњом и понуштањем начинило бадавацијама и клуподерима!

А то је све отуд, што женске као будуће матере нису спремљене за живот. Оне немају оно образовање, што се иште у данашњем друштву: нису у стању самоопределити себе и издржати борбу.

Каква би разлика била у народу нашем, кад би наше женске биле тако спремне, да су cadre као домаће наставнице пратити сваки школски рад, помоћи свом детету на дому, наштити се, да дете учећи добије ону самосталност, која ће га касније у животу поуздањем пратити.

Па ко је томе крив, да женскиње тако стоје?

Ми сами. Грдна је то погрешка целог света, што је пред женскињама била затворена двер од про-светна храма.

Нећу дакле цогрешити, кад кажем: „Подајмо женскињу онако образовање, какво желимо себи, па ће оне тада саме, кад буду имале децу, знати њино образовање на разумним основима извести.“

Да би се видило, како и шта желимо ми равноправно са женскињама делити, то ћемо у другом чланку цоказати женску, какву је мислимо у свету, у друштву, као девојку, као жену, као матер, као пријатељицу, као патриоткињу, а разуме се вап свега као религиозно-моралну заштитницу своје прадедовске вере.

ПРИРОДНЕ НАУКЕ.

О хемисферама мозга. *)

Сваки учитељ природних наука имао је зацело често прилику, да примети, како ученици при гледању већином употребљују лево око. Већ много година занима та појава моју пажњу. Позовем ли ђаке, да гледају на микроскоп, на спектроскоп или дам ли им лупу у руку, увек ће десно око затворити и левим се служити. Така постојана појава не може бити ствар случаја, него мора имати своје узроке. Ја сам их залуд тражио, док ми пре неки дан не дође до руку извод из једног француског журнала, у ком се сличне ствари спомињу, које мало светлости бацају на горњу појаву, ако се и не може рећи, да је потпуно разјашњују.

Кад ко у какву дворану ступи, или кад посматра какав споменик, или кад иде преко басемака, или кад сретне на путу ког другог, то ће он готово увек поћи на десну страну. У француској државној библиотеци налази се увек више људи на десној страни средњег ходника него на левој. Кад се коме очи повежу, скретаће увек десно с' пута. Мала деца напротив нагињу више левој страни. Тек око треће или четврте године завољу и она десну страну. Старци опет окрећу радије на лево. То се исто виђа и код идиота и глунака. Делонеј разјашњује те појаве тим, што узима, да је лева страна мозга веома развијена него десна. Јер као што је познато излазе нерви десне стране тела из леве хемисфере мозга. У левој хемисфери има много више сиве материје и више вијуга него у десној. Разлика ова је у толико јаснија, што је развијенији, што је ученији који индивидуум. По томе би дакле били људи, који десно иду, паметнији и ученији!

У свези с' тим стоји расправа, што ју је недавно L ü y s поднео медицинској академији. За њега је асиметрија мозга потпуна. Обе хемисфере да су у неколико самосталне и да у многим приликама раде као независни апарати. Са психолошког гледишта била би непосредна последица тога: потпуно двоостручење душевних функција. Што једна хемисфера ради, може да је сасвим различно од оног, што ради друга. Човек може да мисли на левој и на десној страни.

*) Мозак у човека раздeљен је уздуж дубоком једном браздом у две половине. Те половине зову се хемисфере.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Тврдња о анатомској разлици обих хемисфера збиља постоји. Већ вијуге (особито секундарне) су различне, али што је особито важно, и тежина. Lûys је нашао, да је лева хемисфера здрава човека 5—6 грама тежа него десна, на то потврђују и други научењаци.

Sommières је примећувао, да је, кадгод болесник изгуби говор, десна страна тела узета, а кад је лева страна узета, онда то нема никаква уплива на говор. Отуд съедује, да само повреде леве хемисфере „језик“ узимају. Тај преважни изналазак са свију је страна потврђен. Нарочито је Вгоса показао, да ни цела лева хемисфера није у власти, да мисли речима изрази, него да то својство иде само једном делу њену и то трећој фронталној (чеопој) вијуги. Међутим су познати и такви случајеви, да функцију повређене леве хемисфере прими десна. Тако је нека жена, којој је трећа фронтална вијуга била повређена, изгубила говор. После неког времена могла је опет да говори. Lûys се код те жене уверио, да јој је десна фронтална вијуга волуминозније развијена била но обично. Левом хемисфером такођер и пишемо. Вгоса је мерењем термометром нашао, да је за особу, која чита, температура десне хемисфере знатно виша него леве.

Како неспирним сретствима располаже човечији мозак види се најбоље при свирању на гласовиру, а уз ту свирку често се још и пева! Свирач мора да мисли код сваке ноте, код сваког акорда, па те заплетене душевне операције, којима је цел, да се руке различито покрећу, бивају одељено у свакој хемисфери, јер десном руком равна лева, левом десна хемисфера. Па те тако различите радње бивају у једно исто доба! То као да заиста сведочи, да су обе хемисфере самосталне.

Али та самосталност има и својих незгода. Ако се обе хемисфере не налазе у равнотежи, онда је човек некако већ тим самим раздељен у две особе. Па зар незнамо такве несретне болеснике, који се осећају као да су двоје? Jaffé нам прича таква један случај. Неки полицајац, који је пре био војак, те је тада много нио, мало по мало полуди. Кад је говорио, говорио је „ми“ : ми ћемо ићи, ми ћемо доћи и т. д. На питање, зашто тако говори, казао је, да има још неког код себе. Кад је ручао, говорио је : „Ја сам сит, али онај други није.“ Гдекад се узједаред дизао, да иде, па кад га за узрок питаше, одговорио је : „Ја бих радо остао овде, али други ме сили, да одлазим.“ Јед-

www.unhcr.org се баци на неко дете и хтео је, да га удави, а тврдио је, да то не чини он, него онај други. Шта више покушао је једаред и самоубијетво, само да се ослободи од другог!

Изучавање душевних болести потврђује све, што наведосмо. У луда је десна хемисфера тежа. Та разлика у тежини налажена је у 18, 25, 30 и чак 40 грама.

Неброј је случајева, где удвостручење душевних функција може да извести о стању мозга. У последње доба много је занимала философски и медицински свет нека болесна жена, по имену Фелида Н. Она представља две сасвим различне особе, па то необично стање може код ње да траје читаве сате на и месеце. У ње се душеван живот мења наизменце. Могло би се рећи, да се налазе у истом телу два различита бића; на место једнога долази мало по мало друго. Чиме да се разјасни то чудновато стање и не стоји ли можда у свези са самосталношћу хемисфера?

М. П.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(Српске школе у цивил. Хрватској и Славонији) проглашене су већином нередовним начином, који нам је свима још живо у памети, за комуналне и потчињене су непосредно државним властима. Ипак су српске школе постојале и на даље одељено од других школа и није покушавано, да се исте фактично споје с' другим школама, које постоје у истом месту, у једну школу. Сад је земаљска влада намерна, да пређе и преко тог Рубикона. Она је издала под 16. нов. 1879. наредбу, по којој се од почетка будуће школске године 1880/1 имају све српске школе спојити са другим школама у месту у једну обћу пучку школу. Где постоје дакле два локала за школе, у којима су досад деца била раздељена по конфесијама, ту се имају од године разредити по школским разредима. Влада се одсада неће задовољити самим начелним приступом новом школском закону, него ће строго настати око тога, да тај приступ буде фактичан. За нас Србе је најважније оно место у наредби, где влада изрично вели: „Небуде ли дакле која од богоштовних обћина са фактичним спојењем своје у обћу пучку школу задовољна, моћи ће се ПОВРАТИТИ к пријашњој конфесионалној школи.“ — Како је школски савет у своје време код земаљске владе

Уложио протест баш против начина, којим су школе покомуна-
љене, те захтевао, да се општине још једном упитају, то мора-
мо сматрати ову наредбу високе земаљске владе као обрт у
наставној политици, који погледом на садање наше окол-
ности радосно поздравити можемо.

(Учитељски испити у сомборској препа-
рандији.) В. школски савет наредио је из своје седнице од
13. авг. 1879., да се од сад при оспособљењу учитеља имају
полагати писмени испити из српског језика и математике и то
у затвореној соби под надзором професора. За усмене испите
наређено је, да се имају полагати сви предмети, што се преда-
ју у сва три разреда, а у практичан испит да се уврсти и рад
у основној школи као и црквено и хармонично појање.

(Српско свеучилиште у Београду.) Српска вла-
да је вољна, да предузме припремне послове, те да се што је
могуће пре у Београду установи српско свеучилиште. Тога ра-
ди управио је министар просвете и црквених дела на сабор ар-
хијерејски једно писмо, у ком се излаже, да је не довољна осно-
ва и скучени размери, по којима се наша омладина за свећени-
чке и духовне чинове спрема и образује. Он предлаже за то, да
се или садања богословија подигне на факултет и споји с вели-
ком школом или да се богословија одвојено од велике школе по-
дигне на духовну академију, у којој би се примали ученици по
свршеној гимназији. — Српска влада је такођер намерна, да још
ове године у новоослобођеним пределима установи другу бого-
словију.

(Учитељски збор у Београду.) Учитељи и учи-
тељице у Београду основали су ове године учитељски збор, ко-
ме је циљ унапређење школства и учитељства. Пошто се др. Во-
јислав Бакић није хтео да прими избора за председника, иза-
бран је за таковог заслужни учитељски ветеран г. Мусулин.
Задрузи овој желимо најлепшу срећу и надамо се да ће она већ
по важности, коју јој место даје, предњачити целом осталом у-
читељству у постизавању великих оних задатака, што их има
да испуни српска школа. У седници од 11. нов. захвалио се већ
г. Мусулин на председништву и на његово је место изабран г.
Мијаило Новаковић, учитељ код саборне цркве.

(Гимназија у Сарајеву.) Босанска влада основала
је и већ ове године отворила реалну гимназију у Сарајеву. Ги-
мназија ова имаће 4 разреда. Уписало се до 50 ученика. На-

ставни je језик „босански земаљски језик са латинским писмени.“ (!!) Завод овај пуно ће светковати, јер осим 2 месеца великих школских празника светковаће он још и „петак (у наредби на првом месту), недеље и остале свеце“ ваљда свију вероисповеди. Исто је тако устројена у Сарајеву нова школа, да се младеж у њој учи „читати и писати земаљско-босанским језиком.“ За учитеље ове последње школе постављени су г. Љубоје Длустуш, учитељ на Сушаку (пре у Руми) и г. Марко Гривић, равнајући учитељ у Новомграду.

(Српска препарандија у Карловцу,) која на жалост под братском нам хрватском владом има са многим девојкама да се бори, имала је лањске школске године 25 ученика и ученица и то у I. разреду 8 м. 2 ж., у II. 4 м. 2 ж., у III. 5 м. 4 ж. Ове године уписано је у карловачку препарандију свега 21 ученик и ученица.

(У српску препарандију у Сомбору) уписало се ове школске године свега 95 ученика и ученица и то: у I. разред 18 м. 22 ж., у II. 13 м. 16 ж., у III. 13 м. 13 ж. Неколицина је одбијена због недовољне спреме.

(У кр. препарандије у Загребу) уписало се ове школске године и то у мушко одељење 73 ученика (у I. разреду 20), а у женско одељење 75 ученица (у I. разред 40.)

(Бугарска). Из Бугарске се упиташе код равнатељства ц. кр. женске препарандије у Прагу, да ли могу примити у I. разред 20 Бугаркиња и уједно моле, да их настане код бољих породица. Равнатељство обећа све што је могуће да ће учинити, па ће морати за први разред отворити паралелку. (Nаредак.)

(Школа за раденице) отворена је 3. дец. у Београду. Основало ју је тамошње женско друштво, које издаје лист „Домаћину.“ Учиће се за сад: шивење руком и на машини, кројење рубља и хаљина, плетење на машини, читање, писање и рачунање. У школу ову примљено је за сад 20 ученица, и то сиромашне бадава, а остале плаћају 20 динара месечно.

(Градска шиваћа школа у Загребу.) Како „Nаредак“ јавља отворена је ова школа 4. нов. кр. школ. надзорником. Исти је истакао у свом говору велику важност шиваће школе, у којој се девојкама пружа најбоља прилика, да себи прибаве потребно знање у ручном послу и изтакну особи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNI...

то вредност рада. Поменутоом школом управља равнатељство више девојачке школе, а учитељицом је гђца Драгиња Савићева.

(Познати историограф) др. Константин Јиричек на-именован је у кнежевини Бугарској за секретара у министарству просвете и налази се сада већ у Софоји.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ

1. Робинзон Крусе. Са четири велике бојадисане слике и сликом на корицама. Штампарија браће Јовановића у Панчеву. Са четир велика листа текста. Цена 70 н.

2. Чика Стевине књиге. Свеска прва. Бадња к. Дарак доброј деци са 14 слика. Тврде корице са сликама. Цена 25 н. У Н. Саду, издање штамарије А. Пајевића. 1880 8° с. 62.

3. Дечија забава у слици и речи. Панчево. Наклада браће Јовановића. 8 листова са сликама и толико листова текста. Тврде корице са сликом. Цена 20 н.

4. Шарени свет за малу децу. Панчево. Наклада браће Јовановића. 4 листа са сликама и толико листи текста. На корицама напред и натраг слика. Цена 10 н.

Ево одмах четири књижице са илустрацијама (оне, што их издадоше браћа Јовановићи, све су колориране), које су се зацело нашле већ на многим божитњем столу и које ће извесно и одсада заузимати прво место међу светковинским даровима доброј српској деци. Та то је насија бити сад дете, кад се ето наши вредни издаваоци књица старају и за ситне потребе наших малих наследоваоца. Честитамо и браћи Јовановићима и г. Пајевићу на замисли, да таке књиге издаду: беше томе већ крајње време, јер колико новаца оде само од нас годишње на немачке „билдербихле,“ којих текст не вреди ништа за нашу децу. Тога сад више бити неће, јер по красној изради слика могу се ове наше књижице са сваком страном мерити, све кад неби српски текст гарантовао, да ће бити слободне од сваке несрпске конкуренције. Прва два дела више су за зрелију (школску) децу, последња два забавиће и саме малиће.

Робинзон Крусе је за младост књига над књигама. Деци свију културних народа он је био и биће најмилија књига. Српска деца добијају сад поново ту књигу у изводу од једног познатог књижевника (само би желели тачнију интерпункцију). Уверени смо, да ће свако српско дете, које ову књигу

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

добије сто пута је прочитати, а ко ће избројати, колико ће се пута детиње очи, које тако јако теже за новим, задржати на крaсним великим илустрацијама, каквих код нас још никад досад не беше. Уједно би овом приликом обратили пажњу наших накладнака на путописну литературу за омладину, која код нас није тако рећи нимало заступљена, а која непоквареној младости улива највише интереса. Педагошка вредност таквих књига опште је припозната. Забава, морална и материјална поука састају се у тим књигама, да их ставе на чело свима књигама за младеж.

Чика Стева је познат пријатељ дечији. Његов „бадњак“ има праву литерарну вредност. „Иде коло наоколо“ дивна је приповетчица, која ће много поштено срце тронути. „Мој орао“ је лепа прича, пуна корисна садржаја, а то исто вреди и за „Кртину“: њом се истиче велика економска вредност ове по незнању толико гоњене животињице. Препоруку ових књижица не можемо ничим бољим да завршимо, него кад кажемо, да се и у „бадњаку“, и у „дечијој забави“ и у „шареном свету“ налазе песмице чике Јове Змаја. Он нема своје деце, да их дарива бисером; али зато он воле'сву добру српску децу, која ће радосно похитати, да их дарива најдивнијим бисером узвишене душе његове.

М. Петровић.

Р а з н о.

(Листови у Сомбору.) Почетком ове године покреће познати књижевник и практични леџик у Сомбору др. Милан Јовановић Батут нов лист „Здравље.“ Исти ће расправљати здравствена питања популарним начином. Како је овакав лист нашем народу преко нуждан, то му желимо најлепшу будућност. Име уредниково јамчи, да ће лист бити уређиван како треба. Цена му је 4 фор. на годину, а излазиће 2 пут месечно. — У исто доба почиње у Сомбору да излази и „Родољуб“, лист за народну просвету, привреду и забаву. Њега основаше неколико сомборских родољуба, а уредник му је г. Петар Деспотовић, бивши професор пакрачке препарандије. Програм му је попут бившег „Гласа народа.“ Како је сам г. уредник признат књижевник, ком су списи већ више пута „Матицом“ награђивани, а уз њега ће радити још и „пријатељи, који су стекли у књижевности српској лепа гласа,“ то је желе-

ти, да се и овај лист што већма распрострањени. Излази недељно једанпут, а цена му је 4 ф. на годину. — „Голуб,“ лист за српску младеж, што га издаје књижара Мил. Каракашевића у Сомбору а уређује г. учитељ Јован Благојевић, има за собом већ годину дана живота и за то је време стекао многобројне пријатеље у колу српске младежи. Тако добар лист треба још и већма да се рашири, особито кад се узме, да годишње стаје само 60 н. „Голуб“ излази једанпут у месецу, а претплата се шаље горњој књижари.

(Заклада за одевање сироте школске деце у Сомбору.) Закладу ову основаше намесник сомборски преч. г. Димитрије Поповић и пок. многозаслужни градоначелник сомборски Антоније Кољевић, а рукује њом сомборска црквена општина. Заклада та донела је ове године 137 ф. интереса и тим је набављена обућа за 36 мушке и 24 женске деце. Пред божитње празнике разделио је г. управитељ школски ту обућу сиротој деци и опоменуо их је том приликом, да се пашту, да напредовањем у школи посведоче своју благодарност оним врлим родољубима, који су се састарали за њихову одећу.

(Српске школе у Босни.) Како тешке дане живи српска школа у Босни, види се из овог догађаја у Доњој Тузли. Још за турске владе подигла је тамошња српска општина своју школу и ставила је на њу натпис: „Српско народно училиште 1873.“ Садања влада позвала је сад српску општину, да тај натпис скине, а кад ова није хтела то да уради, дала га је сама власт по жандарима остругати. Општини је дата дозвола, да уместо остругана натписа може ставити: „Грчко источна босанска учiona“ или „Православна босанска учiona.“ Није нам даље познато, како се честита тузланска општина том позиву одавала.

(Плата крајишких учитеља) биће повишена, као што је заповедајући генерал барун Филиповић обећао једној крајишкој депутацији, чим се на пролеће види, да ће година бити добра. Крајишки учитељи имају дакле сад пуно узрока, да се Богу моле за благословено лето.

ЖЕКРОЛОГ.

Тек што се школска година отпочела, а приправнички завод у Сомбору има већ да забележи два смртна случаја. Један од најпримернијих ученика препарандије Стојан Мага-

рашевић рани се код своје куће у Мирковцима несретно из пушке баш пред намишљени полазак у Сомбор и премину у сљед добивене ране 3. септ. у Винковцима. Исто тако несретан је и други случај. Приправник I. разр. Михаило Ђурковић из Т. Кањиже умре напрасно ноћу између 31. окт. и 1. нов. од хипертрофије срца. И Михаило је био вредан ученик и опште дубљен од својих учитеља и садругова. Другови га лепо испратише, а један од њих изговорио му је на гробу опроштајну беседу.

ПРОМЕНЕ У ШКОЛСТВУ.

(Молимо гг. учитеље, да нас извешћују о свима променама, које се тичу учитељства.)

— Г. Лука Зоре, познати књижевник и оснивач дубровачког часописа „Словинца“, до сада професор дубровачке гимназије, постављен је за школског референта за Босну и Херцеговину и отишао је већ у Сарајево. Г. Зоре познат је особито са свог посредовања између Срба и Хрвата, те нико не држи ваљда опреке, које између та два братска племена владају, за убитачније него он. Из тог узрока поздрављамо наименовање г. Зора и надамо се, да ће рад његов бити благодетан за развитак школа наших у Босни.

— Од приправница, које су лане положили учитељски испит, изабрана је гђца Рахила Поповића за учитељицу у Мостару, а гђца Марија Шијакова за учитељицу у Батањци.

— Од приправника, који су лане положили учитељски испит, изабрани су г. Василије Црквењаков за учитеља у Тарацу, г. Павло Коњевић за учитеља у Чуругу, г. Никола Тајшановић за учитеља у Јабуци, г. Петар Топаловић за салашког учитеља у Ранчеву (Сомбор). г. Јован Јанић постављен је за привременог учитеља у милчићко-обзирској школи (сомборски салаш). Даље је изабран г. Лазар Илијевић за учитеља у Чакову, г. Душан Стакић за учитеља у Карлову, а г. Ђорђе Дерикадић за учитеља у Шиклошу. Од преклањских приправника изабран је г. Јован Максимовић за учитеља у Беодри, а г. Ђорђе Бугарски за учитеља у Сенти.

— Гђца Софија Јекића изабрана је за учитељицу у С.Петру.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Тражи се учитељ и учитељица у Карлову у протопо-

пијату Вел. Кикиндском. Плата је учитељу 500 ф. и слободан стан, учитељци 350 ф. и слободан стан. Рок до 18. јан. Молбенице се шаљу местном шк. одбору.

— Тражи се учитељица у Сарајеву. Плата је 600 ф. уз слободан стан и неограничен огрев.

— Тражи се учитељица у Ст. Паланци. Плата 450 ф. Рок 4 нед. Молбенице се шаљу шк. одбору.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Г. К. Т. Андријашевом, ђаку уч. шк. IV. год. у Београд. Врло нас весели, да се и београдски приправници радују излажењу нашег листа. И треба да је међу нама јединство духа! Обањена цена важи за све приправнике и приправнице.

Бројем овим почиње „Школски лист“ наново да излази. Молимо, да се претплата што скорије пошаље, јер се лист неће ником шиљати на вересију. Услови претплате могу се видети на челу листа. Ко први број прими, а не мисли лист држати, нека нам га изволи одмах у истом прешлету вратити.

Ми ћемо се са наше стране старати, да лист што потпуније одговори свом позиву. Свој господи, који нам са различитих страна писаше и излажење листа поздравиле, исказујемо овде нашу најтоплију благодарност и молимо их, да нам и на даље задрже своје пријатељство и потпору.

Већ сада можемо јавити нашим читаоцима, да смо задобили за наш лист Дра НИКОЛУ МАКСИМОВИЋА, посланика на српском и угарском сабору, који ће заступати политично-правну страну школа наших. Исто тако обећао нам је своју сарадњу врени српски педагог Др. ВОЈИСЛАВ БАКИЋ, професор препарандије у Београду. О раду школског савета доносићемо увек потпун извештај.

УРЕДНИШТВО.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Витерман.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА

БИБЛИОТЕКА